

Sygn. akt IV KK 136/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Buliński

SSN Przemysław Kalinowski

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika
w sprawie **G. M.**

oskarżonego z art. 278 § 1 kk i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 września 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w N.

z dnia 21 października 2014 r.

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w N.

z dnia 3 kwietnia 2014 r., i umarzającego postępowanie karne wobec G. M.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w N. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2014 r., uznał G. M. za winnego popełnienia w dniu 14 maja 2007 r. w N. na szkodę A. D. – S. i T. S. przestępstwa zakwalifikowanego z art. 278 § 1 k.k. i in., za które wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres próby 5 lat. Nadto, na mocy art. 46 § 1 k.k., zobowiązał oskarżonego do naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem, poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 700 zł.

Wyrok ten, w części dotyczącej orzeczenia o karze, zaskarżył na niekorzyść oskarżonego prokurator, który podniósł zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej wobec oskarżonego kary i wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez wymierzenie G. M. kary roku pozbawienia wolności.

Na rozprawie odwoławczej w dniu 29 lipca 2014 r., w której oskarżony nie uczestniczył, Sąd Okręgowy w N. ujawnił akta o sygn. ... 20/08 tegoż Sądu, z których wynikało, że G. M. został przekazany do Polski z Irlandii w dniu 27 października 2011 r. wskutek wykonania Europejskiego Nakazu Aresztowania (dalej: ENA), wydanego przez Sąd Okręgowy w N. w dniu 18 sierpnia 2008 r. Powodem wydania ENA było uchylanie się G. M., co do którego ustalono, że może przebywać w Irlandii, od odbycia kar pozbawienia wolności wymierzonych mu przez Sąd Rejonowy w N. w sprawach o sygnaturach: [...], [...], [...], [...], [...], [...], nie zaś potrzeba osądzenia go za przestępstwo będące aktualnie przedmiotem rozpoznania. Dostrzegając konieczność uzyskania stanowiska oskarżonego co do prowadzenia procesu, Sąd odwoławczy odroczył rozprawę, a na kolejnym terminie, w dniu 21 października 2014 r., pouczył oskarżonego o treści art. 607e § 1 k.p.k. i art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. G. M. oświadczył, że nie zrzeka się korzystania z prawa określonego w przepisie art. 607e § 1 k.p.k. i nie chce, aby w niniejszej sprawie toczyło się wobec niego postępowanie. W związku z tym, prokurator złożył wniosek o zwrócenie się do właściwego sądu w Irlandii – w trybie art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k. – o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego. Sąd Okręgowy w N. wniosku tego nie uwzględnił i wydanym w tym samym dniu, tj. 21 października 2014 r. wyrokiem uchylił wyrok Sądu I instancji i na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 607e § 1 k.p.k. postępowanie karne wobec G. M. o przypisany mu czyn umorzył, a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa. W sporządzonym później uzasadnieniu

wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżony wyrok był prawidłowy, gdy chodzi o ustalenie, że oskarżony popełnił zarzucone mu przestępstwo, kwalifikację prawną czynu i wymierzoną karę, jednak wobec zaistnienia ujemnej przesłanki procesowej nie mógł być utrzymany w mocy. Uznał przy tym, odwołując się do jednego z opracowań komentatorskich, że przepis art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k. nie nakładał obowiązku wystąpienia z wnioskiem do sądu zagranicznego o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego, a jedynie dawał taką możliwość, skorzystanie z której nie było celowe w sytuacji, gdy za czyn popełniony ponad 7 lat temu, który spowodował nieznaczną szkodę materialną, oskarżonemu wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania, a ma on do odbycia kary pozbawienia wolności w wymiarze 9 lat i 2 miesięcy, które spełnią cele wychowawcze i zapobiegawcze, a także w zakresie prewencji ogólnej.

W terminie określonym w art. 524 § 3 k.p.k. kasację od wymienionego wyroku Sądu Okręgowego w N. wniósł Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości – na niekorzyść oskarżonego G. M. – zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego – art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 607e § 1 k.p.k. i art. 607e § 3 pkt 4 i 8 k.p.k. poprzez stwierdzenie prawnej niedopuszczalności ścigania oskarżonego G. M. za przestępstwo, które nie stanowiło podstawy jego przekazania do Polski w wyniku ENA, z uwagi na brak zgody oskarżonego, przy jednoczesnym pominięciu uregulowań wyłączających stosowanie zasady specjalności oraz bezpodstawnym zaniechaniu wystąpienia z wnioskiem do państwa wykonania ENA o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego za to przestępstwo, co skutkowało niezasadnym umorzeniem postępowania karnego wobec G. M.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w N. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W uzasadnieniu kasacji skarżący wskazał, że w przypadku osoby przekazanej w wyniku wykonania ENA, wyrażona w art. 607e § 1 k.p.k. zasada specjalności zabrania ścigania tej osoby za inne przestępstwa niż te, które stanowiły podstawę przekazania, jednak zasada ta nie ma charakteru

bezwzględny. Wyrazem tego są przewidziane § 3 art. 607e k.p.k. wyjątki określające sytuacje procesowe, w których działanie zasady specjalności poddaje się całkowitemu wyłączeniu, jak i wskazujące na sytuacje, w których dopuszczalne jest prowadzenie postępowania karnego wobec osoby przekazanej na podstawie ENA co do innych czynów, niż stanowiące podstawę przekazania. I tak, zgodnie z art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k., zasada specjalności nie obowiązuje, jeśli postępowanie karne nie wiąże się ze stosowaniem wobec osoby ściganej środka polegającego na pozbawieniu wolności. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie, bowiem jakkolwiek w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego wobec G. M. wydano w dniu 30 marca 2009 r. postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, to ten środek zapobiegawczy nie był nigdy wobec niego faktycznie stosowany. Po uzyskaniu informacji, że G. M. został zatrzymany, postanowieniem z dnia 14 listopada 2011 r. podjęto zawieszony wobec niego dochodzenie i w tym samym dniu uchylono tymczasowe aresztowanie, zaś następnego dnia przesłuchano go w charakterze podejrzanego. Co prawda, był wtedy pozbawiony wolności, jednak z powodu odbywania kary orzeczonej przez Sąd Rejonowy w N. w innej sprawie – o sygn. akt [...].

Skarżący nadto zwrócił uwagę, że Sąd *ad quem*, o ile uznał, że zachodzi przeszkoda do merytorycznego rozpoznania sprawy, to bezpodstawnie zaniechał wystąpienia z wnioskiem do państwa wykonania ENA o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego za przestępstwo popełnione na szkodę A. D. – S. i T. S. W przypadku wystąpienia możliwej do usunięcia ujemnej przesłanki procesowej, właściwy organ ma bowiem obowiązek podjęcia działań zmierzających do jej wyeliminowania, a dopiero ich nieskuteczność uprawnia do umorzenia postępowania. Skarżący także nadmienił, że Sąd Okręgowy w N. nie dysponował orzeczeniem właściwego organu sądowego Irlandii o wydaniu do Polski G. M. na podstawie ENA, zatem arbitralnie uznał, że państwo wykonania ENA zastrzegło, iż przekazanie ww. dotyczy tylko wykonania wymienionych w nakazie kar pozbawienia wolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna, chociaż sposób sformułowania zarzutu, podnoszącego naruszenie zarówno pkt 4, jak i pkt 8 § 3 art.

607e k.p.k., nasuwa zastrzeżenia. Skarżący wskazuje, że Sąd Okręgowy błędnie uznał, w wyniku pominięcia uregulowań wyłączających stosowanie zasady specjalności, w tym wypadku przepisu art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k., iż zachodzi prawna niedopuszczalność ścigania G. M. za przestępstwo, które nie stanowiło podstawy jego przekazania do Polski w wyniku ENA. W takim razie niekonsekwentnie podnosi zarazem, że Sąd bezpodstawnie zaniechał wystąpienia z wnioskiem do państwa wykonania ENA o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego za to przestępstwo, wywodząc w uzasadnieniu kasacji, że „w przypadku pojawienia się tzw. względnej przeszkody (ujemnej przesłanki procesowej) prowadzenia postępowania, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie (podkr. SN), sąd zobowiązany jest z urzędu do podjęcia działań zmierzających do jej usunięcia”. Jest jednak oczywiste, że gdy w sprawie istniała okoliczność wyłączająca stosowanie zasady specjalności, to nie zachodziła ujemna przesłanka procesowa i nie była aktualna kwestia wystąpienia z wnioskiem do państwa wykonania ENA o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego. Tym niemniej ma rację Prokurator Generalny, gdy wskazuje, że uchylając skazujący G. M. wyrok Sądu I instancji i umarzając na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 607e § 1 k.p.k. postępowanie wobec wymienionego, Sąd Okręgowy w N. rażąco naruszył te przepisy, nadto przepis art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k. Wpływ tego uchybienia na treść zaskarżonego orzeczenia z pewnością jest istotny, skoro z uzasadnienia wyroku jednoznacznie wynika, że przy prawidłowym stosowaniu przepisów prawa Sąd Okręgowy utrzymałby w mocy wyrok Sądu I instancji. Jak to trafnie wskazano w kasacji, Sąd odwoławczy pominął, że zachodzi ujęta w art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k. przesłanka umożliwiająca prowadzenie postępowania, polegająca na niestosowaniu w jego toku wobec osoby ściganej środka polegającego na pozbawieniu wolności. W tym względzie istotna była okoliczność, że chociaż w postępowaniu przygotowawczym zostało wydane postanowienie o tymczasowym aresztowaniu G. M., jednak nie doszło do wykonania tego postanowienia i faktycznego pozbawienia oskarżonego wolności w toku postępowania prowadzonego w niniejszej sprawie. W kasacji zasadnie przywołano postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., V KK 222/09, LEX nr 603810, w którym stwierdzono, że ogólna reguła specjalności obowiązująca w wypadku przekazania osoby ściganej ENA, unormowana w art. 607e § 1 k.p.k.,

nie stanowi przeszkody prawnej w ściganiu za przestępstwa inne niż te, które stanowią podstawę przekazania, o ile w toku postępowania nie stosuje się wobec tej osoby tymczasowego aresztowania (art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k.). Dopiero wykonanie kary pozbawienia wolności, jeśli zostanie prawomocnie orzeczona, wymaga uzyskania zgody organu sądowego państwa wykonania nakazu (art. 607 § 3 pkt 8 k.p.k.). Warto przy tym odnotować, że dla wyrażenia takiego poglądu, który – w aspekcie uznania, że art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k. stanowi samodzielną przesłankę wyłączenia przewidzianej w art. 607 § 1 k.p.k. zasady specjalności – znalazł potwierdzenie w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I KZP 19/10, OSNKW 2010, z. 12, poz. 103, nie stanowiło przeszkody wymierzenie oskarżonemu kary bezwzględnego pozbawienia wolności, a więc bardziej dotkliwej niż ta, którą Sąd I instancji wymierzył G. M. Celowe będzie też zwrócić uwagę, że również we wspomnianej sprawie 222/09 nakaz aresztowania wobec oskarżonego został formalnie wydany, jednak nie doszło do jego realizacji oraz że interpretując w wymienionym postanowieniu przepis art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k. Sąd Najwyższy uznał, iż zezwala on na ściganie, jeżeli postępowanie karne toczące się po przekazaniu osoby ściganej nie wiąże się ze stosowaniem wobec niej środka polegającego na pozbawieniu wolności. Nie miałyby zatem znaczenia okoliczność, że środek taki stosowano wobec tej osoby przed jej przekazaniem [podobnie L. K. Paprzycki (red.), J. Grajewski, S. Steinborn: Komentarz aktualizowany do art. 425 – 673 Kodeksu postępowania karnego, LEX/el., 2015; bardziej restrykcyjne stanowisko zajął w tym względzie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lipca 2013 r., III KK 21/13, LEX nr 1356231]. Nie tracąc z pola widzenia okoliczności, że postanowienie o uchyleniu tymczasowego aresztowania G. M. zostało wydane po dacie jego przekazania do Polski, wypada uznać, że nie ma ona znaczenia w sytuacji, gdy postanowienie to zostało wydane niezwłocznie, znacznie przed datą wniesienia do sądu aktu oskarżenia (tę okoliczność za istotną uznają autorzy wymienionego Komentarza) i faktycznie nie stanowiło podstawy do pozbawienia oskarżonego wolności po jego przekazaniu, co wynika też z pisma z-cy dyrektora AŚ W. – B. z 7.11.2011 r. (k. 147).

Potwierdzenie zawartej w kasacji tezy, iż przy pominięciu przepisu art. 607e § 3 pkt 4 k.p.k. nietrafnie Sąd odwoławczy uznał, że nie jest dopuszczalne ściganie

oskarżonego za przestępstwo przypisane mu przez Sąd I instancji, czyni zbędnym odnoszenie się do podniesionego przez skarżącego zaniechania wystąpienia przez Sąd Okręgowy z wnioskiem do państwa wykonania ENA o wyrażenie zgody na ściganie oskarżonego za to przestępstwo. Można jednak stwierdzić, że gdyby istotnie przesłanką ścigania G. M. było uzyskanie wspomnianej zgody, Sąd Okręgowy w N. powinien o nią wystąpić. Ma bowiem rację Prokurator Generalny, gdy wskazuje, że w przypadku wystąpienia możliwej do usunięcia ujemnej przesłanki procesowej, właściwy organ powinien podjąć działania zmierzające do jej wyeliminowanie, a dopiero ich nieskuteczność uprawnia do umorzenia postępowania. W tym względzie skarżący trafnie powołał orzeczenia Sądu Najwyższego wydane w analogicznej sytuacji procesowej (wyrok z dnia 9 lutego 2010 r., II KK 179/09, LEX nr 577175; wyrok z dnia 4 lipca 2013 r., III KK 21/13, LEX nr 1356231). Z kolei Sąd Okręgowy, odwołując się do literatury prawniczej (P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: K.P.K. Komentarz, Warszawa 2007, tom III, s. 620-621), przypisał autorom pogląd, którego nie wyrazili, a mianowicie, że o celowości wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k. powinny decydować okoliczności konkretnej sprawy. Takie podejście do zagadnienia byłoby uprawnione w razie orzekania po 30 czerwca 2015 r., jako że zmieniony art. 607b k.p.k. stanowi, iż wydanie ENA jest niedopuszczalne m.in. wtedy, gdy nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości.

W związku z uwagą poczynioną przez skarżącego, że Sąd Okręgowy w N. zajął w sprawie określone stanowisko, chociaż nie dysponował orzeczeniem właściwego organu sądowego Irlandii o wydaniu do Polski G. M. na podstawie ENA, wypada uznać, że było to bez znaczenia dla wydanego orzeczenia. Nie sposób bowiem przyjąć, że wspomniany organ sądowy, podejmując decyzję co do przekazania ww. na podstawie ENA, w którym wskazano, że przekazanie ma nastąpić w celu wykonania kar orzeczonych szczegółowo opisanymi wyrokami (k. 47-50 akt ... 20/08), zaznaczył, że zezwala na ściganie G. M. za inne przestępstwo, o którym strona polska w żaden sposób nie informowała. Możliwość taką wyraźnie wyklucza też korespondencja zawarta w aktach ... 20/08, z której wynika, że strona irlandzka nader skrupulatnie badała kwestię przekazania do Polski G. M., żądała dodatkowych informacji co do przypisanych mu przestępstw i przewidywanego toku

wykonania kar, zatem trudno uznać, że podjęła decyzję wykraczającą poza ramy określone ENA.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w N. uwzględni poczynione wyżej uwagi, mające charakter wiążących zapatrywań prawnych i wyda merytoryczne orzeczenie. Z kolei właściwy sąd powinien mieć na uwadze, że wystąpienie z wnioskiem, o którym mowa w art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k. będzie konieczne, gdyby aktualne stało się wykonanie kary pozbawienia wolności wobec G. M., jak również w razie zaistnienia warunków do wydania wyroku łącznego, obejmującego skazanie w niniejszej sprawie (gdyby skazanie zostało podtrzymane), chyba że zainteresowany, ponownie poproszony o zajęcie stanowiska, zrzekłby się prawa określonego w art. 607e § 1 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.